

บทความ: หรือจะเป็น “เฮมพ์”? การผลิตเพื่อขับเคลื่อนสังคม...สู่วิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

รุจิรา ชัยศิริถาวรกุล และ วรวรรณ ประชาเกษม

สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

การอ้างอิง: รุจิรา ชัยศิริถาวรกุล และ วรวรรณ ประชาเกษม. (2562). หรือจะเป็น “เฮมพ์”? การผลิตเพื่อขับเคลื่อนสังคม...สู่วิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน. วารสารสิ่งแวดล้อม, ปีที่ 23 (ฉบับที่ 3).

ผลิตภัณฑ์ชุมชน (Green Production; GP)

ยุทธศาสตร์การผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายเพื่อการปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและประชาชนมีทางเลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม “**คุณภาพสิ่งแวดล้อม คือ คุณภาพชีวิต**” ดังนั้น การส่งเสริมสถานประกอบการในกลุ่ม OTOP วิสาหกิจชุมชน หรือ SMEs ล้วนเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญต่อการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากมีมูลค่าการซื้อขายทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศกว่าหมื่นล้านบาทต่อปี ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนโดยการสร้างงาน และรายได้ด้วยการนำทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ และเพื่อให้ผู้ประกอบการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าควบคู่ไปกับลดค่าต้นทุนของสถานประกอบการ รวมถึงการส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเลือกใช้วัตถุดิบที่มีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green supply chain) และการสร้างมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ (Value chain) และให้ผู้ประกอบการปรับตัวเข้าสู่การผลิตที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และสังคมตามแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้มีการดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green production) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สามารถที่จะพัฒนา และยกระดับการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้ โดยเน้นการลดมลพิษ ณ แหล่งกำเนิด (Source reduction) หรือเทคโนโลยีสะอาด (Clean technology) มาประยุกต์ใช้ในกระบวนการผลิตของผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่น เพื่อลดต้นทุนการผลิต และเกิดการใช้ทรัพยากรการผลิตที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตามแนวทางของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) โดยที่ผ่านมามีสถานประกอบการเข้าร่วมโครงการกว่า 1,000 ราย (พ.ศ. 2562) และผ่านเกณฑ์ระดับสีเขียว (G ทอง) จำนวน 73 ราย ระดับดีมาก (G เงิน) จำนวน 128 ราย และระดับดี (G ทองแดง) จำนวน 237 ราย

ในปี พ.ศ. 2562 กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้จัดให้มี “**โครงการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน (Green Production; GP)**” เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการขนาดกลาง

และขนาดเล็กให้เกิดกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีความรู้ และมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม ลดของเสียจากกระบวนการผลิตตั้งแต่ต้นทาง การปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิต และรักษาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการสร้าง Green supply chain ให้ผู้ผลิตสามารถเลือกใช้วัตถุดิบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สร้างทางเลือกให้ผู้บริโภคสามารถเลือกใช้สินค้าชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างกว้างขวาง เกิดการผลิต และการบริโภคอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็นการสนับสนุนการสร้างรายได้ให้กับชุมชน จ้างงานในชุมชน และเกิดการผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ

โครงการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมฯ มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินงาน ดังนี้ 1) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ 2) เพื่อส่งเสริมการสร้างมูลค่าจากการผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยกลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นสถานประกอบการผลิตที่ได้รับการรับรองจากกรมการพัฒนาชุมชน (พช.) ตั้งแต่สินค้า OTOP ระดับ 3 ดาวขึ้นไป หรือมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) หรือสถานประกอบการที่มีเอกสารจัดแจ้งจากสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา (อย.) ผู้ประกอบการกลุ่มงานหัตถกรรม (Craft) ที่เป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (Startup) โดยรับสมัครสถานประกอบการ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มผ้าเครื่องแต่งกายจากผ้าและเศษสิ่งทอ กลุ่มเซรามิกและเครื่องปั้นดินเผา กลุ่มไม้และจักสาน และกลุ่มสบู่ ทั้งนี้ ผลที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ ได้แก่ 1) สถานประกอบการมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 2) สินค้าจากสถานประกอบการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและมีคุณภาพ และ 3) สร้างรายได้ในชุมชนและท้องถิ่น สำหรับขั้นตอนการดำเนินการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (GP) ประกอบด้วย 1) ให้คำปรึกษาและขอแนะนำสถานประกอบการให้เกิดการปรับปรุงตามเกณฑ์การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยผู้เชี่ยวชาญ 2) ประเมินสถานประกอบการตามเกณฑ์โดยคณะกรรมการจากหน่วยงานราชการและสถาบันการศึกษา และ 3) มอบตราสัญลักษณ์ “G” ให้กับสถานประกอบการที่ผ่านการประเมิน

เกณฑ์ที่ใช้สำหรับการประเมินสถานประกอบการ ประกอบด้วย 7 หมวดหลัก ดังต่อไปนี้

- หมวดที่ 1 นโยบาย แนวคิด การวางเป้าหมายการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- หมวดที่ 2 การผลิต วัตถุดิบและบรรจุภัณฑ์
- หมวดที่ 3 การจัดการกระบวนการผลิตและการจัดการความเสี่ยง
- หมวดที่ 4 การจัดการด้านความปลอดภัยและอาชีวอนามัย
- หมวดที่ 5 การจัดการของเสียและผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม
- หมวดที่ 6 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- หมวดที่ 7 ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ตราสัญลักษณ์ G และระดับคะแนนสำหรับการประเมินสถานประกอบการ สถานประกอบการที่ผ่านการประเมินตามเกณฑ์จากปี พ.ศ. 2550 ถึงปัจจุบัน มีจำนวนทั้งสิ้น 426 ราย โดยแบ่งระดับคะแนนการประเมิน ดังรูปที่ 1

G ทอง (ระดับดีเยี่ยม) จำนวน 84 ราย

G เงิน (ระดับดีมาก) จำนวน 122 ราย

G ทองแดง (ระดับดี) จำนวน 220 ราย

90% ขึ้นไป

80-89%

70-79%

รูปที่ 1 ตราสัญลักษณ์ G และระดับการประเมินการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชน (Green Production)
ที่มา: สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ผลสำเร็จจากการเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (GP)

สถานประกอบการที่ผ่านการประเมิน นอกจากจะลดค่าใช้จ่ายจากการใช้วัตถุดิบในกระบวนการผลิตอย่างคุ้มค่า มีประสิทธิภาพ และลดการปล่อยของเสียสู่สิ่งแวดล้อมและชุมชนแล้ว ยังได้รับการเชิดชูเกียรติตราสัญลักษณ์ G จากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการจัดงานมอบตราสัญลักษณ์ **G-Green** ระดับประเทศอีกด้วย ดังรูปที่ 2 ภายใต้นงานยังจัดให้มีการออกร้านให้แก่ผู้ประกอบการ ดังรูปที่ 3 เพื่อส่งเสริมการขายของสถานประกอบการให้กับกลุ่มเป้าหมายอื่น ได้แก่ สำนักงาน (Green office) และโรงแรม (Green hotel) มีการเลือกซื้อสินค้าจากกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมไปใช้ขับเคลื่อนให้เกิดการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อไป นอกจากนี้ยังจัดให้มีการออกร้านขายสินค้าภายในงาน OTOP ประจำปีในพื้นที่ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมด้วย ดังรูปที่ 4

รูปที่ 2 งานมอบตราสัญลักษณ์การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ที่มา: สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

รูปที่ 3 กิจกรรมภายในงานมอบตราสัญลักษณ์การผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
ที่มา: สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

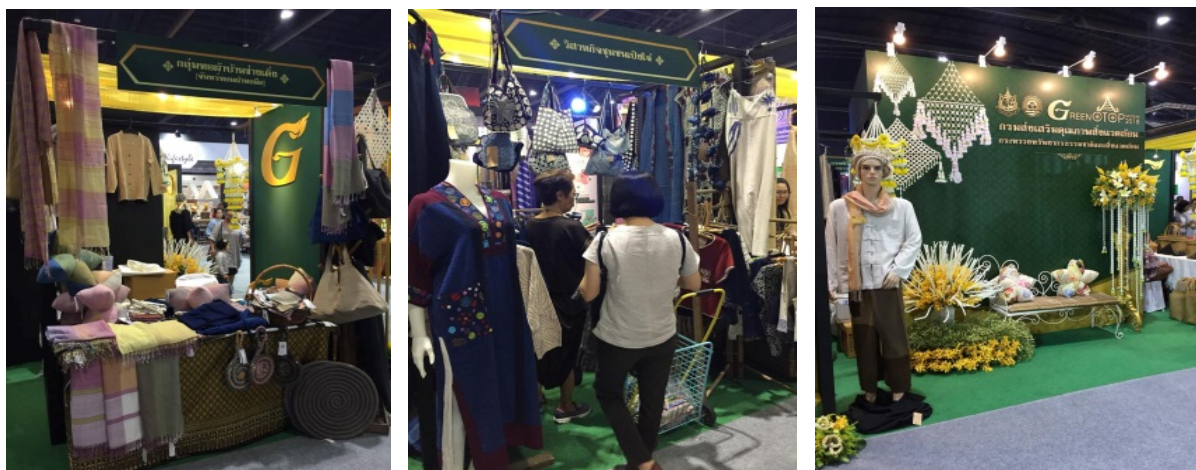
แนวทางการพัฒนาการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน...นำไปสู่การปฏิบัติ

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้ดำเนินโครงการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (GP) ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน จึงได้มีการส่งเสริมการผลิต และการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ) โดยให้ความสำคัญใน 2 ประเด็นสำคัญ คือ

1) ส่งเสริมการผลิตในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้เครื่องมือ “เกณฑ์การประเมินการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม” โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้มีกระบวนการผลิตที่ได้มาตรฐาน ลดมลพิษ และมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ด้วยหลักการเทคโนโลยีที่สะอาด พัฒนาการจัดระบบข้อมูล และแนวปฏิบัติที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เพื่อยกระดับการผลิตสินค้าชุมชน สนับสนุนการออกแบบ และสร้างนวัตกรรมของสินค้า และบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อาทิ สร้าง Green supply chain ระหว่างผู้ประกอบการต้นน้ำ เช่น ผู้ผลิตวัตถุดิบหรือเส้นใย กลางน้ำ เช่น การออกแบบการแปรรูป

ผลิตภัณฑ์ และปลายน้ำ เช่น การออกร้านจำหน่ายสินค้า หรือการขายเครือข่ายกลุ่มผู้บริโภคภายในกลุ่ม G-Green ส่งเสริมให้ใช้สินค้าหลากหลายสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ในกระบวนการผลิต ตลอดจนสนับสนุนการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่การวางแผนการผลิต เพื่อลดของเสียไปจนถึงการนำวัสดุเหลือใช้มาทำผลิตภัณฑ์ใหม่ที่สร้างมูลค่า

2) อนุรักษ์และใช้ประโยชน์ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างยั่งยืน ปกป้องและอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุกรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรชีวภาพ และให้มีการแบ่งปันผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม

รูปที่ 4 การออกร้านขายสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมภายในงาน OTOPTOP

ที่มา: สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

“เฮมพ์” กับการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ประเภทเส้นใย...สิ่งทอ

การส่งเสริมผู้ประกอบการให้สามารถผลิตวัตถุดิบหลักใช้เองภายในชุมชน เป็นการส่งเสริมให้เกิดรายได้ เกิดการสร้างอาชีพให้คนในชุมชน อีกทั้งยังสามารถสร้างวัตถุดิบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะเฮมพ์ที่มีคุณภาพเส้นใยจากธรรมชาติ “เส้นใย...สิ่งทอ” สามารถสร้างรายได้ให้ชุมชน โดยเส้นใยธรรมชาติที่ผู้ประกอบการประเภทสิ่งทอนิยมใช้ ได้แก่ ฝ้าย และไหม และเส้นใยจากพืชประเภทต่าง ๆ ได้แก่ **ใยกล้วย** (เฮมพ์) ป่านศรนารายณ์ ใยสับประรด หรือจากพืชเส้นใยประเภทอื่น ซึ่งคุณสมบัติเส้นใยจากธรรมชาติที่นำมาใช้ประโยชน์ และส่งเสริมอาชีพในประเทศ สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 คุณสมบัติเส้นใยจากธรรมชาติที่นำมาใช้ประโยชน์และส่งเสริมอาชีพ

ประเภทเส้นใย	คุณสมบัติ/ประโยชน์	การส่งเสริมอาชีพ
ฝ้าย	<ol style="list-style-type: none"> 1) ทนต่อต่างได้ดี แต่ไม่ทนต่อกรด และทนต่อความร้อน และแสงแดดได้ดี 2) เสื้อผ้าจากผ้าฝ้ายมีความนุ่ม ใส่สบาย ระบายความร้อนได้ดี 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ฝ้ายสายพันธุ์ที่เพาะปลูกต้องปรับปรุงให้ทนต่อศัตรูพืช และลดการใช้สารเคมี ในกระบวนการปลูก 2) ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกฝ้ายสลับกับพืชเศรษฐกิจอื่น 3) ส่งเสริมให้มีแหล่งรับซื้อที่เป็นธรรมสำหรับฝ้ายที่มีคุณภาพ
ไหม	<ol style="list-style-type: none"> 1) ทนต่อกรด แต่ไม่ทนต่อด่าง 2) ยืดหยุ่นได้ดี ระบายความร้อน และมีความเงางาม 3) มีความทนต่อการเกิดเชื้อราได้ดี 	<ol style="list-style-type: none"> 1) หนอนไหมต้องอาศัยการดูแลอย่างใกล้ชิด จึงจะให้ผลผลิตที่มีคุณภาพ 2) ดันหม่อนที่เป็นแหล่งอาหารของหนอนไหมสามารถใช้ลูกหม่อนมาแปรรูปอาหาร 3) กาวไหมที่ลอกโดยวิธีธรรมชาติ สามารถนำมาใช้ในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง 4) ดักแด้จากการสาวไหม เป็นอาหารที่มีโปรตีนสูง
เส้นใยจากพืชอื่นๆ ได้แก่ เฮมพ์ (กัญชง)	<ol style="list-style-type: none"> 1) เป็นเส้นใยคุณภาพสูง มีความอ่อนนุ่ม เหนียว และป้องกันแสง UV 2) ใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอื่นๆ เช่น อุตสาหกรรมยานยนต์ และอุตสาหกรรมยา เป็นต้น 3) ประเทศญี่ปุ่น มีการปลูกต้นกัญชง เพื่อกำจัดกัมมันตภาพรังสีให้สลายตัวที่จังหวัดฟูกูชิมะ และสารกัมมันตภาพรังสีจากโรงงานไฟฟ้านิวเคลียร์ที่ระเบิดจากสึนามิซึมลงดินจนไม่สามารถทำการเกษตรได้ 	<ol style="list-style-type: none"> 1) พัฒนาสายพันธุ์ให้มีปริมาณ THC น้อยกว่า 0.3 % เพื่อเกิดอาชีพในท้องถิ่น เนื่องจากเฮมพ์เป็นพืชที่ไม่ต้องใช้ยาฆ่าแมลง 2) เป็นพืชโตไว ให้ผลผลิตไว ไม่มีศัตรูพืช 3) สาธารณรัฐประชาชนจีน มีการผลิตเฮมพ์มากที่สุด จัดเป็นหนึ่งในห้าพืชเศรษฐกิจใหม่ของประเทศจีน รองลงมา คือ ประเทศในแถบยุโรป ซึ่งได้มีการจัดตั้ง European Industrial Hemp Association (EIHA) ด้วย โดยมีการใช้ประโยชน์จากเฮมพ์ได้อย่างหลากหลายในทุกส่วนของเฮมพ์ เช่น ใช้ในเชิงเกษตร โดยนำไปเป็นปุ๋ย อาหารสัตว์ เป็นต้น 4) เส้นใยจากเฮมพ์มีราคา และเป็นที่ต้องการของตลาด

ที่มา: ดร.ชนัน พัทธวรการ (2555); กองควบคุมวัตถุเสพติด (2561)

ปัจจัยที่มีผลต่อการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ในอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม

การพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ และเครื่องนุ่งห่ม ถูกกำหนดด้วยปัจจัยต่าง ๆ (การตี เลี้ยวไฟโรจน์ และ ภูมิพร ธรรมสถิตย์เดช, 2559) ประกอบด้วย

1) แรงงานที่มีการเปลี่ยนอาชีพ และคนรุ่นใหม่ไม่นิยมทำงานเป็นผู้ปฏิบัติในโรงงาน และไม่มีความรู้ในอุตสาหกรรมสิ่งทอ สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน แรงงานฝีมือที่มีทักษะสูงมักเป็นผู้สูงอายุ เนื่องจากมีประสบการณ์ และความชำนาญในการทำงานฝีมือ ทั้งนี้ยังขาดการสืบทอดสู่คนรุ่นใหม่

2) วัตถุดิบในอุตสาหกรรมสิ่งทอ นำเข้าจากต่างประเทศเป็นหลัก ตั้งแต่ผู้ประกอบการต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เนื่องจากเส้นใยในประเทศมีจำกัด และความหลากหลายของเส้นใยมีน้อย ทำให้ผู้ประกอบการต้องรับภาระต้นทุนการผลิตจากวัตถุดิบ การส่งเสริมให้เกิดการผลิตเส้นใยในประเทศ จึงยังขาดการสนับสนุนเชิงบูรณาการที่ต้องการแก้ไข โดยเฉพาะข้อจำกัดทั้งทางกฎระเบียบ การวิจัย และพัฒนา

3) การจัดการธุรกิจ และการตลาดของผู้ประกอบการขนาดกลาง และขนาดย่อม ขาดความเข้าใจทางการตลาด และไม่สามารถวิเคราะห์การขายได้ จึงเน้นผลิตเฉพาะสิ่งที่ชำนาญเป็นหลัก ทำให้สินค้าไม่มีจุดขายที่โดดเด่น

4) ระบบฐานข้อมูลอุตสาหกรรม และข้อมูลการวิจัยพัฒนาของประเทศไทย ปัจจุบันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะอุตสาหกรรมสิ่งทอหลายหน่วยงาน หากแต่ขาดการบูรณาการด้านข้อมูลระหว่างกัน นอกจากนี้ข้อมูลที่จัดเก็บก็ไม่ได้นำมาวิเคราะห์

5) การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นไปอย่างต่อเนื่อง หากแต่มีความซ้ำซ้อน และล่าช้ามาก จึงไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ

“เฮมพ์” อนาคตอุตสาหกรรมสิ่งทอในยุค 4.0

การพัฒนาอุตสาหกรรม ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้เป็นตัวขับเคลื่อนหลักเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีแนวคิดจากเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative economy) เป็นการสร้างมูลค่าสินค้า หรือบริการที่เกิดจากความคิดของมนุษย์ ซึ่งเป็นโอกาสในการพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรม SMEs ไทยให้สามารถแข่งขันกับความก้าวหน้าของระบบอุตสาหกรรมในปัจจุบันได้ (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2560) ดังนั้น อุตสาหกรรมเป้าหมายใหม่ที่เรียกว่า S-Curve ซึ่งเป็นกลไกการขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่สำคัญด้านนวัตกรรม เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในอนาคต ได้แก่

1) **อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve)** ประกอบด้วย อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next-generation automotive) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart electronics) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดี และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, medical and wellness tourism)

อุตสาหกรรมเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and biotechnology) และอุตสาหกรรมอาหาร (Food for the future)

2) **อุตสาหกรรมอนาคต (New S-Curve)** ประกอบด้วย หุ่นยนต์เพื่ออุตสาหกรรม (Robotics) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and logistics) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and biochemicals) อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital) และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical hub)

3) **อุตสาหกรรมที่ต้องปฏิรูป (Second Wave S-Curve)** หรือกลุ่มที่ต้องปฏิรูปที่ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ อุตสาหกรรมเครื่องหนัง อุตสาหกรรมอัญมณี และเครื่องประดับ ซึ่งเป็นกลุ่มอุตสาหกรรมแฟชั่น การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิต กลุ่มของอุตสาหกรรมวัสดุ ซึ่งต้องอาศัยเทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนาวัสดุต่าง ๆ เช่น พัฒนาวัสดุผสม (Composite material) หรือการพัฒนาวัสดุให้ทนทาน (Sustainable material) และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Environmental friendly) นอกจากนี้ยังมีกลุ่มอุตสาหกรรมปิโตรเคมีและพลาสติก ที่สามารถพัฒนาต่อยอดธุรกิจให้เป็นเทคโนโลยีสะอาด (Clean technology) และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้เช่นกัน

แนวทางส่งเสริมการผลิต “เฮมพ์” เพื่อเส้นใยที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาผู้ประกอบการจากการวางเป้าหมายอุตสาหกรรม ทั้ง 3 กลุ่ม คือ First S-Curve, New S-Curve และ Second Wave S-Curve ทำให้หน่วยงานต้องบูรณาการพัฒนาผู้ประกอบการในส่วนการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพ เกิดนวัตกรรมจากการวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยผู้ประกอบการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นผู้ประกอบการชุมชน OTOP หรือ SMEs เป็นส่วนใหญ่ สามารถปรับตัวให้ดำเนินธุรกิจไปในกลุ่มอุตสาหกรรมแฟชั่น เช่น เครื่องนุ่งห่มเพื่อสุขภาพ เป็นต้น กลุ่มพัฒนาวัสดุผสม (Composite material) หรือการพัฒนาวัสดุให้ทนทาน และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Sustainable material) เป็นการพัฒนาเทคโนโลยีในการสร้างวัสดุจากธรรมชาติให้เป็นวัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปทดแทนวัสดุเดิม เป็นต้น และเพื่อสร้างโอกาสให้กับชุมชนเข้าสู่อุตสาหกรรมในกลุ่มต่าง ๆ ตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ได้แก่ 1) อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง 2) อุตสาหกรรมอาหาร เกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ และ 3) อุตสาหกรรมสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีการแพทย์

สำหรับเส้นทางการส่งเสริมการผลิต “เฮมพ์” เพื่อเส้นใยที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนากระบวนการผลิต “เส้นใย” ให้สามารถเข้าร่วมโครงการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสู่อุตสาหกรรมในอนาคตได้ ทั้งการเป็นผู้ผลิตต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการให้เข้าสู่อุตสาหกรรมที่สามารถจะขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมให้เกิดความยั่งยืนตามยุทธศาสตร์ชาติได้ โดยกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการในโครงการ Green Production มีโอกาสแสดงสินค้าให้กับผู้บริโภคที่อยู่ในกลุ่ม **G-Green** ได้แก่ Green hotel และ Green office ซึ่งเป็นลูกค้าที่ให้ความสำคัญในการเลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และ

ขยายโอกาสการขายสินค้าให้กว้างขวาง โดยเริ่มจากสินค้าในกลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง (Creative, culture & high values services) ซึ่งเป็นการสร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภคที่จะสามารถเลือกซื้อสินค้าในระดับชุมชนที่มีคุณภาพ ปลอดภัย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้เกิดความยั่งยืน และเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ตัวอย่างผลิตภัณฑ์จากกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสร้างจุดขายสินค้าจากชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบการที่มีศักยภาพ และพัฒนาวัสดุในการผลิตไปพร้อมกัน (ดังรูปที่ 5)

“เฮมพ์” จึงเป็นพืชชนิดหนึ่งที่สามารถผลิต เพื่อประโยชน์ของการนำมาใช้ซึ่ง “เส้นใย” ได้เป็นอย่างดี และสามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชนได้สูงขึ้น นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น บนพื้นฐานของการสร้างผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นที่ต้องการของผู้บริโภคสูงสุด

รูปที่ 5 ผลิตภัณฑ์จากกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ที่มา: สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

กิตติกรรมประกาศ

บทความฉบับนี้ได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากโครงการวิจัย เรื่อง “การปรับปรุงและพัฒนา นวัตกรรมผลิตภัณฑ์จากเฮมพ์ที่ปลูกในดินปนเปื้อนแคดเมียม อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก (RDG62T0053)” โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.พันธวิศ สัมพันธ์พานิช เป็นหัวหน้าโครงการฯ ซึ่งได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ประจำปีงบประมาณ 2562 อันเป็นประโยชน์ต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- การดี เลียวไพโรจน์ และภูมิพร ธรรมสถิตย์เดช. *แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมรายสาขาอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม*. [ออนไลน์]. 2559. แหล่งที่มา :https://issuu.com/kkkoykoy/docs/group154_6586_20140110154217. [1 พฤษภาคม 2562]
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2561. เอกสารโครงการส่งเสริมการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปี 2561. กรุงเทพมหานคร. กองควบคุมวัตถุเสพติด. (2561). คู่มือ พนักงานเจ้าหน้าที่ในการกำกับ ดูแล ซึ่งยาเสพติดให้โทษประเภท 5 เฉพาะเฮมพ์ (Hemp). กองควบคุมวัตถุเสพติด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กระทรวงสาธารณสุข กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ดร.ชนัน พัทธวรการ. *เอกสารประกอบการสอนเทคโนโลยีสิ่งทอ (Textile Technology)*. [ออนไลน์]. 2555. แหล่งที่มา : <http://www.inc.science.cmu.ac.th/thai/upload/article/file/12-11-05-37a74.pdf>. [3 พฤษภาคม 2562]
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี. *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. [ออนไลน์]. 2559. แหล่งที่มา: https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422. [29 เมษายน 2562]
- สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. 2560. 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Enging of Growth). 1,000 เล่ม, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มประชาสัมพันธ์และบริหารห้องสมุด สำนักบริหารกลาง